

Samfunnsliv

SAMFUNNSLIV

15/10. 1990. Nr. 16

7

Avsluttende spalte om bidrag fra krigshendelsene 1940 - 45

Krigen mellom Norge og Nazi-Tyskland fikk sin avslutning i Trondheim 10. juni 1940.
Siden kom okkupasjonen og rettssviket.

Østlendingen 11. april 1940:

Stortingsmøtet tirsdag da forhandlingsutvalget ble valgt. Et beveget møte hvor regjeringen fikk utstrakt makt.

Dette ble sendt ut over Hamar kringkaster tirsdag kveld:

Den norske regjering mottok igår middag en ny henvendelse fra den tyske sendemann om å innstille alle fiendtligheter og å følge det danske eksempel for å undgå unødige blodutgydelse. Regjeringen svarte igår ettermiddag at den vilde forelegge for stortinget forslag om å opta slike forhandlinger og gi svar i løpet av kvelden eller tidlig imorges.

Stortinget holdt et møte i kveld hvor det ble vedtatt et forslag fra regjeringen om at det oppnevnes et forhandlingsutvalg på tre medlemmer som sammen med utenriksministeren skal drøfte med de tyske myndigheter en overenskomst etter de linjer statsministeren hadde anbefalet. Som medlemmer av utvalget ble valgt stortingsmennene Lykke, Mowinkel og Sundby. Stortingspresident Hambro opplyste at regjeringen hadde bedt om at Stortinget måtte gi regjeringen den nødvendige fullmakt til å opprette tre nye stillinger som konsultative statsråder, og dette ble enstemmig vedtatt. Han gikk videre ut fra som en given ting, at når stortinget nå hadde truffet disse viktige avgjørelser og da det var umulig for det å

føre en ambulerende tilværelse, måtte regjeringen ha en utstrakt fullmakt til å treffe de nødvendige avgjørelser inntil stortinget igjen kan kalles sammen etter samråd mellom regjeringen og presidentskapet. Videre gikk han ut fra at stortingets medlemmer nå kan reise bort ettersom de ønsker. Men samtidig fant han det påkrevet at de enkelte grupper i stortinget utpekte enkelte menn som hurtig kunde kalles sammen til rådslagning med regjeringen. Som slike tillitsmenn ble valgt Magnus Nilssen og Alfred Madsen fra arbeiderpartiet, Bærøe og Getz av høire, Mowinkel og Valen av venstre og Hundseid og Moseid av Bondepartiet.

... Statsminister Nygaardsvold takket for den tillid som var vist regjeringen ved de beslutninger som var fattet. Det var en tung tillit, og han hadde ikke trodd at han skulde oppleve det som de siste dager hadde bragt. Men man får rette ryggen til så langt man orker. Jeg lover mig meget, sa statsministeren, av de råd og veiledninger, som de tre kan gi, som vil bli utpekt av de andre partiene som konsultative statsråder for å delta i regjeringens forhandlinger, og *likewise av de andre, menn som her er utpekt for å representere stortinget, når det ikke*

er samlet. Jeg vil be dere stortingsmenn, når dere reiser hjem å ta med en hilsen til folket i disse harde og bitre tider, bittere enn noen gang før i vår historie, kanskje. Men jeg føler at folket står sammen med oss og det vi vil, nemlig et fritt Norge. Og gjør det det, så håper vi på en lykkelig utgang at det forferdelige som vi nå oplever.

Tå slutt uttalte president Hambro at han gav sin tilslutning til de ord som var uttalt av statsministeren, og at han gikk ut fra at ethvert medlem at stortinget i denne stund har sitt hjerte og sitt sinn fylt av de samme tanker på landets framtid og på landets fortsatte uavhengighet og integritet. Vi håper og tror at vårt folk skal ha evne og vilje til å bære en hvilken som helst tung gjennomgangsperiode, slik at landets framtid blir bevart for våre barn. Og vi sier alle: Gud signe vårt dyre fedreland.

Dette ønske blev enstemmig gjentatt av forsamlingen.

Etter forslag av presidenten sang stortinget så to vers av Ja vi elsker. Den blev sunget under sterk begejstelse.

Stortingets møte blev deretter utsatt inntil tinget kan innkalles igjen ved nærmere kunngjørelse.

Fra «Romsdals Budstikke» 11/5 1948:

Merkelig glem-somhet

Under henvisning til Deres brev av 18. februar d.å. har jeg den ære å meddele Dem at Den Kgl. norske Legasjon i Stockholm, avd. B. den 6. juli 1940 sendte et strengt fortrolig brev (nr. 156) med kurer til Utenriksdepartementet i London.

Med brevet fulgte avskrift av general Ruges brev av 12. juni 1940 til Legasjonen i Stockholm samt flg. bilag:

1. Avskrift av *overenskomsten mellom den norske overkommando og den tyske overkommando i Norge, dateri 10/6 - 1940.*
2. Avskrift av *general Ruges brev av 12. juni 1940* til avdelingene med orientering om «æresordet», og
3. Avskrift av *generalens telegramveksling med den tyske overkommando.*

Legasjonens brev med de nevnte bilag ble mottatt av Utenriksdepartementet i London den 7. august 1940 og *journalført samme dag. (J. nr. A. 1147/40).* Legasjonens brev bærer påtegning (ved signatur) om at det er sett av følgende: Statsminister Johan

Nygaardsvold (J.N.), Forsvarsminister Ljungberg (Lj.), Utenriksminister Halvdan Koth (H.K.) Brevet med bilag beror nå i Utenriksdepartementets henværende arkiv.

For Utenriksdepartementet.

Rolf Andersen (s.)
 Erik Doas (s.)

I Schanke-saken, som resulterte i dødsdom og skyting ble Nygaardsvold, Ljungberg og Koth avhørt vedr. Kapitulasjonsdokumentet, men *de hadde aldri sett det, eller de kunne ikke «erindre» noe om dette.* I Utenriksdept.'s arkiv ligger altså bevis for deres uriktige forklaring i retten. Man hadde kjennskap til dette, og dokumentet kunne vært fremlagt i retten, men det skulle holdes skjult. Det passet ikke at folk fikk rede på den rette sammenheng, for det ville gå ut over dem selv. Tenk på alle dem som ved deres propaganda utførte handlinger mot norsk og internasjonal lov og rett, som ble skutt eller havnet i tysk fangenskap. Nå vil man ha erstatning fra Tyskland, men man har ingen krav der, ansvar kan kun gjøres gjeldende mot London-regjeringen.

B. Aarberg.

107598